

Lausunto

11.10.2024

Asia: VN/12919/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö 11.10.2024

Asia: VN/12919/2024 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä.

VTT näkee tarpeellisina erilaiset kannustimet ilmastoneutraaliin talouteen tähtääviin investointeihin, sillä lisätoimia tarvitaan päästövähennysten kiihdyttämiseksi Suomessa. Tämä käy ilmi sekä Ilmastovuosikertomuksesta 2024 , että VTT:n koordinoiman Perusskenaariot energia- ja ilmastotoimien kokonaisuudelle kohti päästöttömyyttä (PEIKKO) -hankkeen tuloksista. PEIKKO-skenaariolaskelmien perusteella Suomi ei saavuta nykytoimilla kansallisen ilmastolain edellyttämiä kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteita vuosina 2030, 2035, 2040 ja 2050 eikä myöskään EU:n asettamaa taakanjakosektorin päästötavoitetta vuonna 2030. Vaikka päästökaupparektorin päästöt ovat vähentyneet merkittävästi viimeisten vuosien aikana, keskeiset epävarmuudet liittyvät erityisesti suurten teollisten investointien toteutumiseen. Viime vuosina toisaalta maankäyttösektorin nettonielut ovat pienentyneet merkittävästi, jolloin myös päästökuilut päästötavoitteisiin nähden ovat kasvaneet merkittävästi. PEIKKO-skenaarioiden mukaan päästökuilu vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteen nähden ilman merkittäviä kotimaisten hakkuiden pienenemistä olisi 16–19 Mt CO₂ ekv.

Elinkeinoelämän keskusliiton Vihreiden investointien dataikkuna näyttää, että Suomessa on vireillä useita merkittäviä puhtaan siirtymän investointihankkeita. Verohyvitystä suunnitellaan myönnettäväksi yhtiöille, jotka toteuttavat Suomessa suuria ilmastoneutraaliin talouteen tähtääviä investointeja. Hankkeet voivat liittyä:

- 1) uusiutuvan energian tuotantoon ja energian varastointiin;
- 2) teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseen ja energiatehokkuustoimenpiteisiin; tai
- 3) ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille.

Hankkeiden tukikelpoisten investointikustannusten tulee olla vähintään 50 miljoonaa euroa. Vähennyksen myöntämiseksi hankkeiden tulee valmistua 36 kuukauden sisällä tuen myöntämisestä.

VTT:n päähuomioita luonnoksesta:

- PEIKKO-hankkeen tulokset osoittavat, että erityisesti teollisuuden irtautuminen fossiilisten polttoaineiden käytöstä on ratkaisevaa merkittävien päästövähennysten toteutumiseksi. Suurimmat KHK-päästöjen pistelähteet ovat peräisin teräs- ja öljynjalostusteollisuuden fossiilisten poltto- ja raaka-aineiden käytöistä. Teollisuus on lisäksi merkittävä energian käyttäjä. Verohyvityksen kohdentaminen teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseen ja energiatehokkuuden parantamiseen on siten hyvin perusteltua.
  - Uusiutuvan energian tuotannon kohdalla uusiutuvan sähkön tuotanto on rajattu hyvityksen ulkopuolelle. Tämä on VTT:n näkemyksen mukaan myös perusteltua, sillä uusiutuvan sähkön tuotanto lisääntyy markkinaehtoisesti, mikäli sähkölle saadaan luotua kysyntää, esimerkiksi teollisuuden sähköistymisellä ja vetytalouden investoinneilla.
  - Uusiutuvan lämmön tuotannon lisääminen, liikennesektorin uusiutuvat energianlähteet, sekä energiavarastojen käyttöönotto ovat tärkeässä roolissa energia- ja liikennesektorien puhtaan energian siirtymässä ja päästövähennyksissä, joten hyvityksen kohdistaminen niille on perusteltua. Uusiutuvan energian käytön lisääminen edistää myös energian hankinnan omavaraisuutta.
- o Bioenergian mahdolliseen lisäkäyttöön kohdistuvien tukien kohdalla on syytä tarkastella vaikutusta maankäyttösektorin nielun tilaan, sillä maankäyttösektorin nielun pieneneminen vaikeuttaa edelleen päästötavoitteiden saavuttamista.

- Investoinnit ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille sisältävät investointeja olennaisten laitteistojen tuotantoon. Olennaisilla laitteistoilla tarkoitetaan akkuja, aurinkopaneeleita, tuuliturbiineita, lämpöpumppuja, elektrolyysilaitteita ja hiilidioksidin talteenotto-, hyödyntämis-, ja varastointilaitteita.

o VTT näkee, että olennaisten laitteistojen lista voi olla haastavaa laatia täysin kattavasti.

o Hyvitystä voi hakea myös yllä määriteltyjen laitteistojen ja komponenttien tuotannossa tarvittavien kriittisten raaka-aineiden tuotantoon tai talteenottoon. Kriittisten raaka-aineiden omavaraisuuden parantaminen on energia- ja turvallisuuspolitiikan kannalta keskeistä. Samalla tulee pitää huolta ympäristö- ja muiden mahdollisten haittavaikutusten minimoimisesta.

- Vähennyksen myöntämiseksi hankkeiden tulee valmistua 36kk sisällä tuen myöntämisestä. aikataulun ei kuitenkaan tulisi vaikuttaa esimerkiksi ympäristövaikutusten huolelliseen arviointiin. Jos tuki rajataan vain isoille, vähintään 50M€ hankkeille, voi 36kk aikataulu olla melko tiukka.

o Lisäksi esim. EU:n kestävyyskriteerit (DA 1184, DA 1185) uusiutuvalle vedylle ovat monimutkainen kokonaisuus, ja kriteerien täyttäminen voi edellyttää toimitusketjun toimijoiden yhdenaikaisia investointeja, mikä voi pidentää hankkeiden suunnittelu-aikaa.

Ilmastotoimilla on kiire, ja toimimattomuus voi tulla Suomelle kalliiksi, jos EU-velvoitteita joudutaan täyttämään ostamalla päästöoikeuksia muista EU-maista, ja päästövähennystoimet tulee joka tapauksessa toteuttaa lopulta myös Suomessa. Panokset tulee siis suoraan laittaa kotimaan päästövähennystoimiin. VTT pitää hallituksen esitystä eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä kannatettavana ja oikean suuntaisena. VTT kuitenkin esittää, että verohyvityksen vaikuttavuutta investointeihin seurataan ja raportoidaan läpinäkyvästi, jotta pystytään paremmin arvioimaan verohyvityksen mahdollisia vaikutuksia investointien toteutumiseen.

Espoossa 11. lokakuuta 2024

Kati Koponen, Senior Scientist, Scenario planning to carbon-neutrality

Antti Arasto, Vice President, Industrial energy and hydrogen

Koponen Kati
VTT Technical Research Centre of Finland